

ทักษะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเซิมโพธิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานองคาย เขต 2

Leadership skills of school administrators in the Sempho Educational quality
development network under the jurisdiction of Nong Khai Primary Educational
Service Area Office 2

อาทิตยา ชินนอก^{1*}, นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์², สุรางคณา มัณยานนท์³
Arthittaya Chinnok^{1*}, Noppong Bunyajitradulya², Surangkana Manyanon³

^{1,2,3}หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชธานี วิทยาเขตอุดรธานี

^{1,2,3}Master of Education Program in Educational Administration, Ratchathani University, Udon Thani Campus

Corresponding author's e-mail: mucchompunut255c@gmail.com^{1}, napoleonnop@gmail.com²,

surangkana.manyanon@gmail.com³

Received: November 10, 2024

Revised: December 12, 2024

Accepted: December 19, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาทักษะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเซิมโพธิ์ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเซิมโพธิ์ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน เลือกแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเที่ยงตรง (IOC) ระหว่าง .67 – 1.00 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .93 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) ทักษะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเซิมโพธิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานองคาย เขต 2 อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านทักษะทางเทคนิค รองลงมา คือ ด้านทักษะทางมนุษยสัมพันธ์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านทักษะทางคตินิยม 2) แนวทางการพัฒนาทักษะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเซิมโพธิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานองคาย เขต 2 ได้แก่ การวางแผนงานกิจการนักเรียนเป็นกระบวนการที่สำคัญในการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีและมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม และจริยธรรมเป็นส่วนสำคัญในการสร้างสังคมที่ดีและเข้มแข็ง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนถือเป็นส่วนสำคัญในการสร้าง

สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เป็นมิตรและปลอดภัยสำหรับนักเรียนทุกคน และส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสร้างพื้นฐานที่ดีให้กับนักเรียน

คำสำคัญ: ทักษะผู้นำ, ผู้บริหารสถานศึกษา, เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเซมโพธิ์

Abstract

This research aimed to 1) study the leadership skills of school administrators in the network of educational quality development in Sempoth, under the Office of the Primary Educational Service Area 2, Nong Khai, and 2) study the guidelines for developing leadership skills of school administrators in the network of educational quality development in Sempoth, under the Office of the Primary Educational Service Area 2, Nong Khai. The sample consisted of 100 people, purposive sampling technique. The research instrument was a 5-level rating scale questionnaire with an IOC of 0.67 – 1.00 and a reliability of 0.93. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, and standard deviation. The findings of this research were as follows: 1) The leadership skills of school administrators in the Sempot Quality Development Network, Office of the Nong Khai Primary Educational Service Area 2, were at a high level in all aspects. The aspect with the highest average value was technical skills, followed by human relations skills, and the aspect with the lowest average value was ideology skills. 2) Guidelines for developing leadership skills of school administrators in the Serm Pho Educational Quality Development Network under the Office of Nong Khai Primary Educational Service Area 2 included planning student affairs, which is a crucial process in enhancing an effective learning environment. Promoting discipline, morality, and ethics among students were an essential part of creating a good and strong society. Implementing a student care and support system were vital in establishing a friendly and safe learning environment for all students. Promoting democracy in schools was important in building a good foundation for students.

Keywords: leadership skills, school administrators, Sempoth Educational quality development network

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560–2579) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ให้คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) นอกจากนี้ แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564) ยังมุ่งเน้นการพัฒนาการศึกษาใน 5 ด้าน ได้แก่ การเข้าถึง ความเท่าเทียม คุณภาพ ประสิทธิภาพ และการตอบสนองต่อบริบทที่เปลี่ยนแปลง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559) ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาสู่การปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการเป็นผู้นำทางวิชาการ ซึ่งจำเป็นต้องมีทักษะที่สำคัญ เช่น ทักษะการสื่อสาร การพัฒนาจุดเด่นและแก้ไขจุดด้อยของตนเองและบุคลากร การทำงานเป็นทีม และการสร้างเครือข่าย (เจริญ สุระประเสริฐ, 2559) ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพจะส่งผลให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย เกิดความก้าวหน้าและความสามัคคีในการทำงานร่วมกัน (กฤษพล อัมระนันท์, 2559) ในยุคปัจจุบันที่เป็นโลกแห่งข้อมูลข่าวสาร การบริหารจัดการศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะ

การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2563) ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ในการบริหารการศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทันสมัยและเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก

การพัฒนาศักยภาพและคุณภาพผู้เรียนให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการเป็นสิ่งจำเป็น โดยเน้นการปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้เป็นการจัดการเรียนรู้เชิงสมรรถนะรายบุคคล ตามความสนใจและความถนัดของผู้เรียน พัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาที่สาม รวมถึงทักษะความรู้ด้านดิจิทัล (digital literacy) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) อย่างไรก็ตาม ยังพบปัญหาในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ยังต้องเร่งยกระดับ ซึ่งอาจเกิดจากการขาดประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา รวมถึงการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการ เช่น การขาดการวางแผนที่ดี การมอบหมายงานไม่ชัดเจน และการขาดการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ

ดังนั้น การศึกษาทักษะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในบริบทของเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการกำหนดนโยบาย วางแผน และพัฒนาการบริหารงานวิชาการ อันจะส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเซมิโพธิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเซมิโพธิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรมทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โดยมีทฤษฎีที่สำคัญดังนี้

1. ทฤษฎีทักษะผู้นำของ Katz (1955) ได้เสนอทักษะผู้นำที่สำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ ทักษะด้านเทคนิค ทักษะด้านมนุษย และทักษะด้านความคิดรวบยอด ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับผู้บริหารในทุกระดับ
2. Hersey และ Blanchard (1988) ได้พัฒนาทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ โดยเสนอรูปแบบผู้นำ 4 แบบ คือ แบบสั่งการ แบบขายความคิด แบบมีส่วนร่วม และแบบมอบหมายงาน ซึ่งผู้นำจะต้องปรับใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์
3. Bass และ Avolio (1994) ได้นำเสนอทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล
4. Brown, Treviño, และ Harrison (2005) ได้พัฒนาทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม โดยเน้นความสำคัญของการเป็นแบบอย่างที่ดี การสื่อสารเชิงจริยธรรม และการเสริมแรงเชิงจริยธรรม
5. Fiedler (1967) ได้เสนอทฤษฎีภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพ โดยแบ่งผู้นำเป็น 2 ประเภท คือ ผู้นำที่มุ่งงานและผู้นำที่มุ่งความสัมพันธ์ ซึ่งประสิทธิภาพของผู้นำขึ้นอยู่กับความเหมาะสมระหว่างรูปแบบผู้นำและสถานการณ์

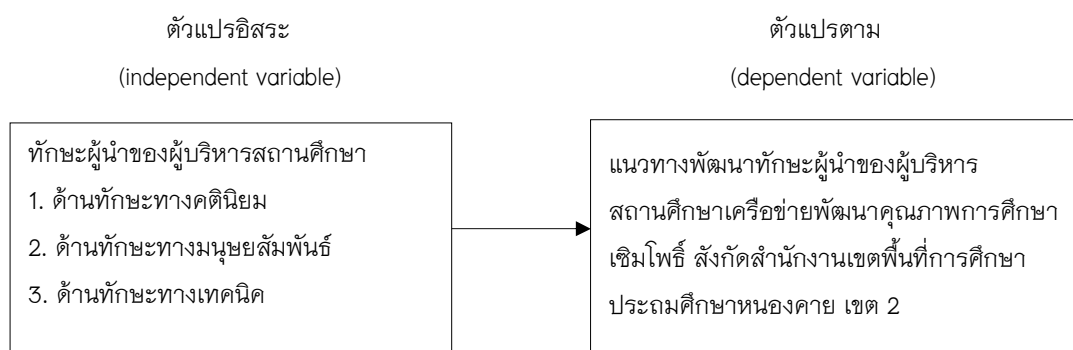
6. Sashkin (1988) ได้พัฒนาทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ โดยเน้นความสำคัญของการสร้างวิสัยทัศน์ การสื่อสารวิสัยทัศน์ และการสร้างพลังอำนาจให้ผู้อื่น

7. Burns (1978) ได้นำเสนอทฤษฎีภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน ซึ่งเน้นการให้รางวัลตามสถานการณ์ และการบริหารแบบวางเฉย

8. Hitt, Ireland และHoskisson (2007) ได้พัฒนาทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ โดยเน้นความสำคัญของการกำหนดทิศทางขององค์กร การบริหารทรัพยากรขององค์กร และการสนับสนุนวัฒนธรรมองค์กรที่มีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาทักษะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเคมีโพธิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยผสมผสานวิธี (mixed method) ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ และตามวัตถุประสงค์ที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการวิจัย โดยมีรายละเอียดประกอบ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ บุคลากรเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเคมีโพธิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 โดยกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร และครูเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเคมีโพธิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 9 คน และครู จำนวน 91 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 100 คน เลือกแบบเฉพาะเจาะจง ส่วนแนวทางพัฒนาประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 คน เลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยเลือกตามคุณสมบัติผู้อำนวยการสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานที่ 5-10 ปี และได้รับรางวัลผู้บริหารดีเด่น เพื่อทำการสัมภาษณ์ถึงแนวทางพัฒนาทักษะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเคมีโพธิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครู ที่มีต่อทักษะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเคมีโพธิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา เข็มโพธิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ของ Likert (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) คือ ระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด แบ่งเป็น 3 ด้านซึ่งประกอบด้วย

1) ด้านทักษะทางคดีนิยม	จำนวน 15 ข้อ
2) ด้านทักษะทางมนุษยสัมพันธ์	จำนวน 15 ข้อ
3) ด้านทักษะทางเทคนิค	จำนวน 15 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นข้อเสนอแนะทักษะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเข็มโพธิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ขอความอนุเคราะห์หนังสือเรื่องขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเข็มโพธิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหาร และครู เรื่องทักษะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเข็มโพธิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2

3.2 ส่งหนังสือถึงผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อขอความอนุเคราะห์จัดส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม พร้อมทั้งนัดหมายเวลาเก็บแบบสอบถาม โดยเก็บแบบสอบถามด้วย Google form โดยดำเนินการระหว่าง เดือน มีนาคม พ.ศ. 2567 ถึง เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2567 รวมเวลา 5 เดือน

3.3 ผู้วิจัยดำเนินการรับ-ส่ง เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามด้วยตนเอง จำนวน 100 ฉบับ และได้กลับคืนมา จำนวน 77 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 96.25

3.4 จัดทำแบบสัมภาษณ์ และดำเนินการไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ด้วยตนเอง ประกอบด้วย

3.4.1) นายพงษ์เทพ อินทร์อำคา	ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านชุมช้าง
3.4.2) นางสาวมาลาดี ชันดี	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเหล่าโพธิ์ศรี
3.4.3) นางอุไรวรรณ คำปัญญา	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนาดี

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สำเร็จรูปในการประมวลผลข้อมูล ดังนี้

4.1 นำแบบสอบถาม ตอนที่ 1 มาหาค่าความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage)

4.2 นำแบบสอบถาม ตอนที่ 2 วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเข็มโพธิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 โดยรวมรายด้านโดยใช้ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และแปลผล ตามเกณฑ์ที่กำหนด

การปฏิบัติอยู่ในระดับ มากที่สุด	ให้ 5 คะแนน
การปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก	ให้ 4 คะแนน
การปฏิบัติอยู่ในระดับ ปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
การปฏิบัติอยู่ในระดับ น้อย	ให้ 2 คะแนน

การปฏิบัติอยู่ในระดับ น้อยที่สุด ให้ 1 คะแนน

4.3 นำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อนำมาวิเคราะห์ หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการปฏิบัติทักษะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา เข็มโพธิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้ไปเทียบกับเกณฑ์ แต่ละด้านเป็นรายข้อ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.50 – 5.00	ระดับทักษะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา มากที่สุด
3.50 – 4.49	ระดับทักษะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา มาก
2.50 – 3.49	ระดับทักษะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ปานกลาง
1.50 – 2.49	ระดับทักษะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา น้อย
1.00 – 1.49	ระดับทักษะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา น้อยที่สุด

4.4 วิเคราะห์สภาพทักษะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา เข็มโพธิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2

4.5 นำแบบสอบถาม ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาทักษะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา เข็มโพธิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา โดยการสรุปประเด็นนำมาแจกแจงความถี่ในแต่ละประเด็นแล้วนำเสนอด้วยการพรรณนาความ

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ระดับทักษะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา เข็มโพธิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการศึกษาทักษะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา เข็มโพธิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2

ด้านที่	ทักษะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1	ด้านทักษะทางคตินิยม	4.42	.71	มาก	3
2	ด้านทักษะทางมนุษยสัมพันธ์	4.42	.69	มาก	2
3	ด้านทักษะทางเทคนิค	4.43	.43	มาก	1
ภาพรวม		4.43	.55	มาก	

จากตาราง 1 พบว่า ทักษะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา เข็มโพธิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่า ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = .55) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านทักษะทางเทคนิค มีค่า ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = .43) รองลงมา คือ ด้านทักษะทางมนุษยสัมพันธ์ มีค่า ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = .69) และ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านทักษะทางคตินิยม มีค่า ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = .71)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาทักษะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายพัฒนา

คุณภาพการศึกษาเคมีโพธิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ได้แก่ การวางแผนงาน กิจกรรมนักเรียนเป็นกระบวนการที่สำคัญในการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีและมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม และจริยธรรมเป็นส่วนสำคัญในการสร้างสังคมที่ดีและเข้มแข็ง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนถือเป็นส่วนสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เป็นมิตรและปลอดภัยสำหรับนักเรียนทุกคน และส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนเป็นสิ่งที่สำคัญที่ช่วยสร้างพื้นฐานที่ดีให้กับนักเรียน

การอภิปรายผล

จากการศึกษาทักษะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเคมีโพธิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการอภิปรายผลในประเด็นที่สำคัญ คือ

ผลของการศึกษาทักษะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเคมีโพธิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านทักษะทางเทคนิค รองลงมา คือ ด้านทักษะทางมนุษยสัมพันธ์ และ ด้านทักษะทางคตินิยม อภิปรายผลตามลำดับ ดังนี้

1) ด้านทักษะทางเทคนิค ทักษะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารควรเป็นผู้มีความสามารถในการใช้ภาษาเขียนอย่างสะอาดชัดเจน เข้าใจง่าย ชวนให้อยากอ่าน ที่เป็นเช่นนี้ เพราะ ทักษะด้านการสื่อสาร เป็นหนึ่งในทักษะที่สำคัญยิ่งต่อการขับเคลื่อนและพัฒนาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเตรียมพร้อมให้บุคลากรมีความชำนาญในทักษะด้านการสื่อสารในยุคปัจจุบัน หน่วยงานหรือองค์กรขนาดใหญ่ ซึ่งมีบุคลากรจำนวนมาก การบริหารเพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการแต่ละคนบุคคลย่อมมีความซับซ้อน ปัญหาในการติดต่อสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเรื่องช่องทางสำหรับเผยแพร่ข่าวสารที่ล้าสมัย ขาดความน่าสนใจ หรือปัญหาการสื่อสารในระดับเดียวกันที่เกิดความไม่เข้าใจ ไม่สามารถปรึกษาตกลงกันได้ ทำให้มีปฏิกิริยาตอบสนองต่อกัน ส่งผลกระทบ ต่อการบริหารงานและภาพลักษณ์ขององค์กร ดังจะเห็นได้จากข่าวหรือเหตุการณ์ที่ปรากฏตามสื่อที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการประท้วง ขับไล่ หรือขอร้องให้มีการตรวจสอบการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียน โดยบางเหตุการณ์เมื่อได้รับการตรวจสอบแล้วนั้น พบว่ามีสาเหตุสำคัญมาจากความผิดพลาดของการสื่อสารของผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษา ซึ่งสาเหตุเกิดจากการสื่อสารที่ผิดพลาดระหว่างผู้บริหารโรงเรียนกับคณะครู จะเห็นได้ว่าความผิดพลาดหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการติดต่อสื่อสาร เป็นสาเหตุที่ทำให้การดำเนินการภายในองค์กรไม่เป็นไปตามแนวทางที่ต้องการ เกิดการเข้าใจผิดจนนำมาสู่ความขัดแย้งระหว่างบุคลากรด้วยกันเอง ระหว่างบุคลากรกับองค์กร จนกระทั่งระหว่างองค์กรกับสังคม ความขัดแย้งในการติดต่อสื่อสารนี้ย่อมส่งผลให้การบริหารองค์กรเกิดความล้มเหลว สอดคล้องกับงานวิจัยของสุกรรยา อังคุระยี่ (2565) ได้ทำการศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 2 ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ทักษะด้านเทคนิค รองลงมา คือ ทักษะด้านความคิดรวบยอดและทักษะด้านความรู้ความคิด ส่วนทักษะด้านการศึกษาและการสอนเป็นลำดับที่ต่ำที่สุด 2

2) ด้านทักษะทางมนุษยสัมพันธ์ ทักษะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสามารถสังเกตความรู้สึกผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างรวดเร็ว และหาวิธีเชิงใจไปสู่แนวทางที่ต้องการ ที่เป็นเช่นนี้เพราะ เป็นกระบวนการที่ผู้นำหรือผู้บริหารมีพฤติกรรมในการสร้างความพึงพอใจ สร้างระบบ

ความคิดให้บุคลากรเกิดความรักความศรัทธา ความประทับใจ ความภาคภูมิใจและความผูกพันต่อหน่วยงาน สร้างแรงจูงใจ โดยให้กำลังใจ ให้การเสริมแรงแก่บุคลากรเพื่อให้เกิดความรู้สึกในการเป็นเจ้าของและการมีส่วนร่วมในการพัฒนา หน่วยงาน กระตุ้นให้บุคลากรสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน และทุกคนในหน่วยงานรู้หน้าที่ของตนเอง มีการทำงาน ร่วมกัน ปลุกฝังให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในบรรทัดฐานการทำงานที่พึงประสงค์ในรูปแบบต่าง ๆ ส่งเสริม ให้บุคลากรปฏิบัติตามระเบียบวินัย ประเพณีและค่านิยมที่ดีงาม อันจะก่อให้เกิดความรักและ ความศรัทธา ต่อหน่วยงาน ทำให้เป็นผู้ที่มีวัฒนธรรมที่ดีสร้างศักยภาพในการเป็นผู้นำของบุคลากร เป็นการสร้างระบบความคิดให้ บุคลากรเกิดความรัก ความศรัทธา เกิดความประทับใจ จงรักภักดีและความผูกพันต่อหน่วยงาน นอกจากนี้ กระบวนการของภาวะผู้นำที่จะทำให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเองได้แล้ว ยังเป็นพื้นฐานทำให้เกิดความเข้าใจ ความพึงพอใจซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกในองค์การส่งผลต่อความสัมพันธ์ที่ดี ไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งขึ้น ในองค์การ สมาชิกทุกคนสามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมในขณะที่อยู่ร่วมกัน จนกระทั่งเกิดความนิยมชมชอบ ไว้วางใจ มีเจตคติที่ดีต่อกัน เกิดความเคารพนับถือ เลื่อมใสและศรัทธาตามมาในที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ อภินันท์ สิตะวัน (2566) ได้ศึกษาทักษะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ระดับทักษะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด แนวทางในการพัฒนา ทักษะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 พบว่า ด้านมนุษยสัมพันธ์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นแบบอย่างที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านความคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำแนวคิดใหม่ ๆ มาใช้ในการบริหารงานพัฒนาบุคลากรและใช้เทคโนโลยีมาช่วยบริหารงาน ด้านเทคนิควิธี ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการคิดเชิงกลยุทธ์ เรียนรู้เทคโนโลยี นวัตกรรมใหม่ ๆ ปรับประยุกต์ใช้ให้ เหมาะสมกับบริบท ด้านการสื่อสาร ผู้บริหารสถานศึกษาควรสื่อสารให้ชัดเจน รวดเร็ว ตรงประเด็น

3) ด้านทักษะทางคตินิยม ทักษะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะข้อที่มีค่าเฉลี่ย สูงสุด คือ ถ้าหากมีการเปลี่ยนแปลงตัวบุคคลที่ปฏิบัติงานในหน้าที่ต่าง ๆ ผู้บริหารจะต้องเข้าใจถึงผลกระทบที่ อาจเกิดขึ้นภายหลัง ที่เป็นเช่นนี้ เพราะการบริหารการเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการทำงานของผู้บริหารและผู้ร่วมงาน ที่มีระบบตามแผนที่ได้จัดทำไว้ เพื่อร่วมกันเปลี่ยนแปลงสภาพขององค์การแบบเดิมไปสู่องค์การแบบใหม่ คือ องค์การ แห่งการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารการเปลี่ยนแปลงเป็นวิวัฒนาการของแนวคิดทางการบริหารตาม ภาวะการณ์ต่าง ๆ อาทิ การบริหารแนววิทยาศาสตร์ มนุษยสัมพันธ์ เชิงระบบและตามสถานการณ์ ภาวะการณ์ซึ่ง เปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของสังคม ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม สิ่งแวดล้อม และ เทคโนโลยี ฯลฯ เป็น การเปลี่ยนแปลงซึ่งต้องบริหารแบบรู้เท่าทันการณ มีวิสัยทัศน์ โดยใช้พื้นฐานความรู้เดิมเป็นตัวตั้ง แล้วนำมาวิเคราะห์ เรียบเรียง เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจ แล้วจัดการกำจัดจุดอ่อน และเพิ่มจุดแข็งให้เกิดประโยชน์สูงสุด ผู้บริหารมี การวางแผนการดำเนินการต่าง ๆ ที่จะลดผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลง และสนับสนุนให้เกิดการปรับตัว และการยอมรับพร้อมทั้งสร้างศักยภาพใหม่ ๆ เพื่อรองรับให้การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่าง เป็นผล ตามเป้าหมายที่วางไว้ และมีการใช้องค์ความรู้ของการบริหารการเปลี่ยนแปลง เพื่อเพิ่มศักยภาพของหน่วยงานใน การประยุกต์และรับเอาเทคนิควิธีต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการปฏิบัติงาน เพื่อให้้องค์การได้รับผลดีและลดผลกระทบในทาง ที่ไม่ดีของการเปลี่ยนแปลงซึ่งจะช่วยให้องค์การดำเนินงานไปได้อย่างต่อเนื่อง รวดเร็ว สามารถอยู่รอดและ เจริญก้าวหน้าไปได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของธีรศักดิ์ สารสมศรี และคณะ (2563) ได้ศึกษาภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ผลการวิจัยพบว่า สภาพภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ

ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ควรยึดมั่นในอุดมการณ์ ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง พัฒนาความรู้ความสามารถ ทนต่อการเปลี่ยนแปลงในยุค 4.0 มีคุณธรรม จริยธรรม และเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ผู้บริหาร สถานศึกษาควรมีการสร้างแรงบันดาลใจเชิงบวก มีทักษะในการสื่อสารที่ดี เป็นที่ปรึกษาที่ดี เปิดโอกาสให้ครู ได้แสดงความคิดเห็น และแสดงความสามารถอย่างเต็มศักยภาพ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความเข้าใจในสภาพการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน จนเกิดความเข้าใจในสภาพการปฏิบัติงานในยุคปัจจุบัน นำไปสู่การส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ส่งเสริมให้ครูได้มีการระดมสมอง แสดงความคิดเห็นในแนวทางการปฏิบัติงาน และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ผู้บริหารสถานศึกษาควรวางตัวเป็นกลาง ให้ความสำคัญกับบุคลากรอย่างเท่าเทียมกัน ความเป็นประชาธิปไตย กำหนดบทบาทหน้าที่ได้อย่างชัดเจนเป็นระบบ ตรงกับความสามารถของบุคลากร

องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนาทักษะแห่งอนาคตเป็นองค์ความรู้ที่อาจช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเชิงโพธิ์ สามารถพัฒนาทักษะผู้นำที่จำเป็นสำหรับการบริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบัน และอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ประกอบด้วย ทักษะผู้นำด้านทักษะทางคตินิยม ด้านทักษะมนุษยสัมพันธ์ และด้านทักษะทางเทคนิค รวมถึงแนวปฏิบัติดังนี้

1. ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
2. ทักษะการบริหารเครือข่าย การสร้างและรักษาความสัมพันธ์กับโรงเรียนอื่น ๆ ในเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และทรัพยากร
3. การบริหารจัดการในภาวะวิกฤต ความสามารถในการปรับตัวและนำพาองค์กรผ่านสถานการณ์ไม่คาดฝัน เช่น การระบาดของโรค
4. ทักษะดิจิทัล ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและการบริหารจัดการ
5. การสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ ส่งเสริมการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องของบุคลากรทุกระดับ
6. ทักษะการสื่อสารในยุคดิจิทัล การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มผ่านช่องทางที่หลากหลาย
7. การบริหารจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
8. ทักษะการคิดเชิงออกแบบ การใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบในการแก้ปัญหาและพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา
9. การส่งเสริมความหลากหลายและการอยู่ร่วมกัน การสร้างสภาพแวดล้อมที่เคารพความแตกต่างและส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ
10. การพัฒนาทักษะแห่งอนาคต การเตรียมนักเรียนให้พร้อมสำหรับโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ และการทำงานร่วมกัน

องค์ความรู้เหล่านี้ อาจช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเชิงโพธิ์สามารถพัฒนาทักษะผู้นำที่จำเป็นสำหรับการบริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันและอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านทักษะทางคดีนิยม ผู้บริหารควรรู้จักการกำหนดนโยบาย จุดประสงค์และขอบข่ายของงานที่แน่นอนในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน

1.2 ด้านทักษะทางมนุษยสัมพันธ์ ผู้บริหารควรให้ความสำคัญและให้โอกาสแก่ครูเท่าเทียมกันในการขอรับความช่วยเหลือ อย่างเสมอภาคและยุติธรรม

1.3 ด้านทักษะทางเทคนิค ผู้บริหารควรมีความสามารถในการใช้ภาษาพูดได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับฐานะกาลเทศะและสถานการณ์ของผู้ฟังทุกระดับ

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคต่อทักษะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเซมโพธิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2

2.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาทักษะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเซมโพธิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564).

กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). นโยบายปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน.

กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

กฤษพล อัมระนันท์. (2559). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาใน อำเภอแม่จัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

เจริญ สุระประเสริฐ. (2559). ภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดพิจิตร. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐ แนวนโยบาย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ธีรศักดิ์ สารสมิตร, ไพโรจน์ โคตรตะ และชวนคิด มะเสนา. (2563). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ในยุคการศึกษา 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29. ในการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ราชธานีวิชาการ ครั้งที่ 5 “การวิจัยเพื่อการเปลี่ยนแปลง” 29 พฤษภาคม 2563. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชธานี.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

สุกรรยา อังคุระยี่. (2565). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 2. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพฯ: פרקหวาน กราฟฟิค.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). นโยบายสำนักงาน คณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตร แห่งประเทศไทย.
- อภินันท์ สีตะวัน. (2566). ทักษะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ศรีสะเกษ เขต 3. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย ราชภัฏศรีสะเกษ.